

Analyse van de Terminologiegids voor de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik

Om de seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen effectief te bestrijden, is communicatie van essentieel belang. Maar hoe kunnen we ervoor zorgen dat het bijdraagt aan een effectieve bescherming van de slachtoffers? Ten eerste door het eens te worden over de gebruikte woordenschat. Er bestaan immers nog steeds veel meningsverschillen en onduidelijkheden over de bestaande begrippen. Termen als "pedofiel", "kinderprostitutie" en "kinderporno" worden steeds vaker bekritiseerd als onnauwkeurig, schadelijk of stigmatiserend voor kinderen. Afhankelijk van de gebruikte woorden zullen er echter verschillende beelden en percepties ontstaan¹. Een adequaat gebruik van de termen is dus noodzakelijk om coherente wetten en beleidslijnen uit te vaardigen voor de aanpak van deze kwesties.

Het doel van dit document is het definiëren van een aantal sleutelbegrippen, die ECPAT België aanbeveelt om te voorkomen dat er enige schade wordt toegebracht aan de slachtoffers.

Seksueel misbruik of seksuele uitbuiting van kinderen?

In feite zijn dit termen met verschillende betekenissen.

Wat de twee termen van elkaar onderscheidt is de **tegenprestatie (in de vorm van geld, geschenken, voedsel, beloften van een betere toekomst, etc.)**. Wanneer een voordeel (financieel of ander) wordt geconstateerd, spreekt men van seksuele uitbuiting. Een dergelijke transactie is daarentegen niet noodzakelijk bij de notie van seksueel misbruik, dat wel kan plaatsvinden met als enig doel de dader seksueel te bevredigen.

---

¹ Brut., (2020). *De Juiste Woorden Om Seksistisch En Seksueel Geweld te definiëren* (« *Les Bons Mots Pour Définir Les Violences Sexistes Et Sexuelles* »). [Video online]. Op 2 december 2020 geraadpleegd op <https://www.brut.media/fr/news/les-bons-mots-pour-definir-les-violences-sexistes-et-sexuelles-1313c1c1-9ead-4bd0-8743-3d84f7ed47f5>.

Het is niet altijd mogelijk om onderscheid te maken tussen seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, omdat kinderen bijvoorbeeld seksueel misbruikt kunnen worden door een volwassene die het misbruik filmt en vervolgens het geproduceerde materiaal op het internet verkoopt. In dit geval wordt het kind eerst misbruikt en vervolgens uitgebuit. Deze lijn is met de komst van nieuwe technologieën vervaagd.

Bovendien mag niet worden vergeten dat het bekijken en/of delen van dergelijk materiaal op zijn beurt een nieuwe schending van de rechten van het kind vormt. In dit opzicht wordt het internet in toenemende mate gebruikt als een **middel** om kinderen seksueel uit te buiten, maar het geweld is absoluut niet virtueel. De ernst ervan en de impact op de slachtoffers blijven zeer reëel.

Seksueel misbruik of seksueel geweld/agressie?

Wat we willen vermijden

Veel slachtoffers steunen het gebruik van de term « seksueel misbruik » niet. Misbruik verwijst traditioneel naar overmatig gebruik, het overschrijden van grenzen², en zou niet gepast zijn als het gaat om seksueel gedrag ten opzichte van een minderjarige. Omdat het impliceert dat er « normaal seksueel gebruik » (niet-buitensporig) kan zijn tussen een volwassene en een kind. Deze notie van misbruik is ook problematisch omdat het misbruik in de context van een gepercipieerd « recht op seksualiteit » als de norm plaatst.

Twee concepten die de ernst van de zaak beter weergeven krijgen de voorkeur: seksueel geweld en seksuele aanranding. Beide concepten benadrukken immers beter het brutale karakter van de gepleegde feiten.

Het voorgestelde alternatief

Het begrip « seksueel geweld » wordt gedefinieerd als « elke seksuele daad, poging tot het verkrijgen van een seksuele daad, commentaar of avances van seksuele aard, (...) met gebruikmaking van dwang, gepleegd door een persoon ongeacht zijn of haar relatie tot het slachtoffer, in welke context dan ook, met inbegrip van, (...), thuis en op het werk ».³

Wat het begrip « seksuele agressie », betreft, verwijst het naar « elke schending van de fysieke en seksuele integriteit met geweld, dwang, bedreiging of verrassing⁴ ». Deze term wordt vaak gebruikt in het wettelijk kader van Franstalige landen.

---

² Brut., *op. cit.*, p. 1.

³ E. Krug et al., *World report on violence and health: summary*. Geneva, World Health Organization, 2002, p. 17, beschikbaar op https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf?ua=1

⁴ Seksuele agressie (« Sexual assault »). *Definition of sexual assault and other elements*. Geraadpleegd op 4 november 2020 op <https://www.endvawnow.org/en/articles/453-definicion-de-agresion-sexual-y-otros-elementos>

Kinderprostitutie of seksuele uitbuiting van kinderen met het oog op prostitutie?

De termen die worden gebruikt om de seksuele uitbuiting van kinderen voor prostitutie te beschrijven, zijn vaak onderwerp van discussie.

Wat we willen vermijden

Kinderprostitutie: Deze term zou kunnen impliceren dat de zogenaamde « kinderprostitutie » een legitieme vorm van, onder andere, prostitutie is en/of dat het kind ermee heeft ingestemd. Maar juridisch gezien is een kind **nooit in staat om in te stemmen met** zijn of haar eigen seksuele uitbuiting. Daarom adviseren wij ook het begrip vrijwillige/gekozen prostitutie te vermijden.

Het voorgestelde alternatief

Seksuele uitbuiting van kinderen met het oog op prostitutie: Dit concept voorkomt een te sterke stigmatisering van het kind. Bovendien worden het fenomeen en het geweld van uitbuiting hier duidelijk naar voren gebracht, waardoor er geen twijfel bestaat over de niet-verantwoordelijkheid ervan.

Kinderpornografie of materiaal voor seksueel misbruik/uitbuiting van kinderen?

Wat we willen vermijden

Kinderpornografie/pedopornografie: Het woord « pornografie » betekent « elke voorstelling, op welke wijze dan ook, (geschreven, getekend, geschilderd, gefotografeerd, enz.) van een kind dat zich bezighoudt met echte of gesimuleerde expliciete seksuele activiteiten, of elke voorstelling van de geslachtsorganen van een kind voor hoofdzakelijk seksuele doeleinden ». ⁵ Dit begrip wordt voornamelijk gebruikt in de context van seksuele activiteiten tussen volwassenen die a priori met elkaar ingestemd hebben, waarvan de afbeeldingen beschikbaar zijn voor het grote publiek.

Het verwijst **ook naar de productie, het gebruik, de verspreiding of het bezit** van dergelijk materiaal. De reden waarom de term moet worden vermeden als het gaat om materiaal waarbij kinderen betrokken zijn, is dat het niet het feit dat het kind het slachtoffer is van een seksuele handeling weergeeft. Het idee van inscenering of impliciete dwang wordt niet benadrukt. Het risico bestaat dat het wordt gezien als een legitieme vorm van pornografie, of zelfs dat het kind ermee heeft ingestemd.

Bovendien wordt pornografie vaak geassocieerd met een plezierindustrie, en gebagatelliseerd, wat we koste wat het kost willen vermijden wanneer het geproduceerde materiaal betrekking heeft op minderjarigen.

---

⁵ General Assembly of the United Nations. (2000). *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography* ("Het "Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind betreffende de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie FPVK"). Geraadpleegd op <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/opscrcr.aspx>

Het voorgestelde alternatief

Materiaal van seksueel misbruik/uitbuiting van kinderen: Het voordeel van deze term is dat de instemming van het kind niet meer kan worden verondersteld. Het geeft de gepleegde feiten echt weer. Bovendien maakt deze term het mogelijk om met grotere precisie te verwijzen naar al het bestaande materiaal.

Hoe zit het met de term « pornografie die kinderen in beeld brengt »?

Pornografie die kinderen in beeld brengt: Bij dit concept wordt speciale aandacht besteed aan het aspect van het « ensceneren » van het kind door een derde persoon. Het kind kan niet als dader worden beschouwd, maar alleen als slachtoffer van zijn of haar uitbuiting. Deze terminologie wordt gebruikt in bepaalde internationale documenten (bijvoorbeeld artikel 2 en 3.c van de FPVK⁶). Door te spreken van het « enscenering » zou men echter kunnen suggereren dat kinderen de actoren hierin zijn. Daarom vermijdt ECPAT België het gebruik van dit begrip.

Sekstoerisme of seksuele uitbuiting in het kader van reizen en toerisme?

Wat we willen vermijden

Sekstoerisme/pedofiel toerisme: Deze termen zijn in meerdere opzichten problematisch. In de eerste plaats omdat ze het idee overbrengen dat het een vorm van toerisme op zich is, een vrijetijdsbesteding, een moment van ontspanning. Ten tweede sluiten ze vele categorieën van criminele reizigers uit, omdat niet iedereen een toerist is. Tot slot wordt het criminele aspect van de daad niet benadrukt. Integendeel, het risico bestaat dat deze praktijken worden gelegitimeerd. Een mogelijke « normalisering » van het gebruik van de term "kindersekstoerisme" kan schadelijk zijn voor het kind.

Het voorgestelde alternatief

Seksuele uitbuiting in het kader van het reizen en toerisme: De term « uitbuiting » benadrukt dat dit geen vorm van toerisme is, maar seksuele uitbuiting, waarmee het kind niet kan instemmen. Verder omvat de term alle soorten reizen en alle soorten toerisme, met inbegrip van (inter)nationale reizen.

Uitgebuut kind of kind dat het slachtoffer is van uitbuiting?

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de definitie van het slachtoffer op geen enkele wijze afhangt van de dader en/of het onderzoek. De vervolging of de opsporing van de dader, de bereidheid of het vermogen van het slachtoffer om bewijs te leveren of te getuigen voor de handhavingsinstanties hebben immers geen invloed op de erkenning van het kind als slachtoffer.

---

⁶ General Assembly of the United Nations. (2000). *Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography* ("Het "Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind betreffende de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie FPVK"). Geraadpleegd op <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/opscrcr.aspx>.

Wat we willen vermijden

Uitgebuit/misbruikt kind: De focus ligt op wat er met het kind is gebeurd: hij of zij is seksueel misbruikt/uitgebuit. Het kind krijgt dan een stempel: hij of zij wordt een « misbruikt/uitgebuit kind». Het risico is dan dat deze kinderen altijd door deze eigenschap worden gedefinieerd en systematisch worden gekoppeld aan wat ze hebben meegemaakt.

Hetzelfde geldt voor de termen « kinderprostituee, kindersekswerker, kinderseksverkoper, ... ». Zoals hierboven vermeld, geeft een kind nooit toestemming om te worden uitgebuit, waardoor deze termen ongeschikt zijn, omdat ze kunnen impliceren dat het kind een keuze heeft gemaakt en er verantwoordelijk voor is. Bovendien zouden ze deze praktijken kunnen legitimeren.

Het voorgestelde alternatief

Kinderen die het slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting/misbruik: Ook dit alternatief heeft tot doel de stigmatisering van het kind te voorkomen. Het is een neutrale terminologie om kinderen niet te stigmatiseren of verantwoordelijk te maken voor de uitbuiting die ze hebben ondergaan. In dit geval zijn de kinderen het slachtoffer van de daad en zijn ze er dus niet verantwoordelijk voor. Dit neemt echter hun status als kind niet weg, noch definieert het hen op een duurzame manier.

Overlevende: De psychologische en sociale hulpverleningssector gebruikt deze term soms als alternatief. In het Frans blijft het gebruik ervan echter zeldzaam. Hoewel het risico bestaat dat het kind niet meer leeft, maar alleen overleeft, hebben sommige slachtoffers de neiging zich de term opnieuw toe te eigenen. Het gebruik van het Engelse equivalent (« survivor ») komt steeds vaker voor.

Daders of auteurs van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen?

Wat we willen vermijden

Pedofiel: Op zich is deze term correct. Toch wordt het vaak gebruikt om te verwijzen naar alle misbruikers van minderjarigen. Het is een te ruime definitie. Meer informatie hierover vindt u later in de paragraaf « Preferentiële misbruiker versus situationele misbruiker: een noodzakelijk onderscheid ».

Klant: Met deze term wordt de economische context bedoeld. Het gaat om mensen die goederen of diensten kopen in een commercieel kader. Er wordt niet gewezen op het feit dat men zich in een situatie van uitbuiting bevindt, wat een criminele daad is. Meestal verwijst de term « klant » naar een contract, zelfs een informeel contract, tussen twee partijen: de ene die een goed of dienst verkoopt en de andere die het ontvangt. Een contract kan niet bestaan zonder de toestemming van beide partijen. Als een persoon dus wordt gedefinieerd als een « klant » van een kind in een seksuele omgeving, dan zou de toestemming van het kind impliciet zijn. Deze term is daarom zeer problematisch en wordt afgeraden.

Sekstoerist: Dit begrip benadrukt niet dat het om seksuele uitbuiting gaat, met andere woorden, om een verwerpelijke daad. Het risico van het normaliseren van dergelijke handelingen zou nadelig zijn voor het kind. Bovendien worden deze delicten door de term geassocieerd met de

toeristische sector als geheel. Bovendien zijn veel misbruikers van het concept uitgesloten: zakenreizigers, militairen en iedereen op doorreis in het algemeen⁷.

(Pedo)seksuele delinquent: De term « delinquent » wordt vaak gebruikt om minder ernstige misdrijven te beschrijven (bijvoorbeeld « kleine criminaliteit »). In dergelijke gevallen bestaat het risico dat de ernst van de misdaad wordt onderschat.

Het voorgestelde alternatief

(Pedo)seksuele misbruiker (« agressor »): Een « agressor »: is per definitie⁸, « een persoon die aanvalt, die anderen onderwerpt aan psychologische, verbale of fysieke agressie ». Aangezien een seksueel misdrijf of een misdaad altijd een of andere vorm van agressie inhoudt, lijkt deze term gepast. Bovendien maakt het gebruik van de stam « paedo » duidelijk dat we hier te maken hebben met daden die tegen kinderen worden gepleegd.

Auteur van het misdrijf: Deze terminologie impliceert schuld, verantwoordelijkheid en veroordeling door een bevoegde autoriteit. Nochtans moet worden opgemerkt dat sommige slachtoffers deze term te neutraal vinden, omdat het ook verwijst naar de auteur van een creatief proces (bijvoorbeeld een boek).

Pedoseksuele misbruikers « agressor »:

- Transnationale: De term verwijst naar personen die zich schuldig maken aan seksueel misbruik of seksuele uitbuiting in het buitenland, **buiten het land van herkomst of gewone verblijfplaats**, met inbegrip van langdurig in het buitenland gevestigde personen. Het betekent echter wel dat er een grens moet worden overschreden.
- Reizende: Deze term verwijst naar mensen die tijdens het reizen seksuele misdrijven tegen kinderen plegen. Het heeft ook betrekking op mensen die binnen hetzelfde land of dezelfde regio reizen, **zonder grenzen te overschrijden**.

Het is beter om de term « reizende minderjarige misbruikers » te gebruiken, tenzij het om een duidelijk geval gaat dat zich in een transnationale context afspeelt.

Hoe zit het met de andere betrokkenen?

Als we denken aan degenen die zich schuldig maken aan seksuele uitbuiting, is er te vaak de neiging om alleen rekening te houden met degenen die direct en fysiek misbruik maken van kinderen. Er zijn echter vaak veel tussenpersonen, die in de schaduw handelen, en die op andere niveaus verantwoordelijk zijn voor de daad.

Een tussenpersoon is een persoon wiens gedrag het contact dat nodig is voor de uitvoering van het seksuele misdrijf/strafbaar feit vergemakkelijkt, helpt of aanmoedigt. Dit gedrag draagt direct bij aan het seksueel misbruik of de uitbuiting van het kind, zelfs als er geen fysiek contact plaatsvindt tussen de tussenpersoon en het slachtoffer. Voorbeelden van tussenpersonen zijn

⁷ Europees Economisch en Sociaal Comité. Opinie: « *Protecting children from travelling sex offenders* », SOC/317 EESC-2009-1207, 15-16 juli 2009, beschikbaar op <https://www.eesc.europa.eu/nl/our-work/opinions-information-reports/opinions/eesc-opinion-protecting-children-travelling-sex-offenders>

⁸ Agressor. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary and Thesaurus; Oxford Advanced Learner's Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/aggressor>.

taxichauffeurs die bewust uitgebuite kinderen naar hun uitbuiters rijden of hotelreceptionisten die de uitbuiting in hun gebouwen bevorderen.

Preferentiële misbruiker versus situationele misbruiker: een noodzakelijk onderscheid

Er zijn verschillende factoren die pedoseksuele daders motiveren. Het is een diverse en complexe groep die verre van homogeen is. Er kunnen echter twee subcategorieën van daders worden afgeleid:

Preferentiële agressors: Dit zijn personen met een aanleg voor seksueel misbruik van kinderen. Dit is met name het geval bij « pedofielen », een term die vaak verkeerd wordt gebruikt omdat het eigenlijk beantwoordt aan een precieze klinische diagnose. Deze aandoening houdt niet noodzakelijkerwijs in dat een persoon ernaar gaat handelen. Hoewel sommige seksuele misbruikers van kinderen inderdaad individuen zijn die lijden aan een "pedofiele stoornis", worden velen niet als zodanig gediagnosticeerd.

Situationele agressors: Deze personen hebben geen bijzondere seksuele voorkeur voor kinderen en/of tieners. Ze doen aan seksueel misbruik/uitbuiting omdat de omstandigheden zich ertoe lenen (bijvoorbeeld een gemakkelijke toegang). Dit verklaart waarom 70 tot 85% van het misbruik wordt gepleegd door personen die tot de vertrouwenskring van de kinderen behoren⁹.

Deze situationele misbruikers worden niet gedreven door seksuele fantasieën over kinderen en zijn in eerste instantie niet noodzakelijkerwijs van plan om een kind specifiek te misbruiken. Er zij op gewezen dat het merendeel van de gevallen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen door deze categorie misbruikers wordt gepleegd.

Tot slot...

Op dit moment bestaat er geen internationale consensus over al deze kenmerken. Daarnaast brengen de vertalingen in de verschillende talen een extra uitdaging met zich mee. Daarom is het belangrijk om in gedachten te houden dat het gebruik van ongepaste termen het werk tegen seksuele uitbuiting en misbruik van kinderen kan ondermijnen of verzwakken. Hetzelfde geldt voor het werk van de intergouvernementele en inter-institutionele samenwerking. De manier waarop we praten is gekoppeld aan de manier waarop we situaties begrijpen. Optimale bescherming kan alleen worden geboden als we nauwkeurig en duidelijk zijn over de gebruikte termen.

Wij zijn ons ervan bewust dat veel termen die volgens ons vermeden moeten worden, in wetteksten voorkomen. Ze komen ook in de media voor. Het doel van dit document is dan ook om alternatieven voor te stellen die volgens ons meer respect tonen voor de slachtoffers. Het gebruik van bepaalde termen kan vandaag de dag nog steeds moeilijk zijn. Maar verandering moet ergens beginnen. ECPAT België hoopt dit geleidelijk te bereiken, te beginnen met zijn lezer(es)s(en).

---

⁹ Europese Raad. (2020). About one in five children in Europe are victims of some form of sexual violence. Geraadpleegd op <https://www.coe.int/nl/web/human-rights-channel/stop-child-sexual-abuse-in-sport>

Voor meer informatie over het onderwerp: “Terminologiegids voor de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik” (beschikbaar in het [Engels](#), [Frans](#) en [Spaans](#)).